

pramennou indicii. Totéž platí i pro tvrzení, že Václav a Žofie pořádali a doplňovali dvorskou knihovnu, které ve čtenáři vzbuzuje dojem takřka moderních knihovnické péče.

Kniha je však každopádně napsána velmi čtivě, její děj jde bez zbytečných odboček kupředu. Při četbě knihy jsem měl pocit (ale možná se mýlím), že byla sepsána již před několika lety, neboť tu až na výjimky není reflektována literatura poslední doby. Často jde ovšem o studie vcelku důležité, které se vztahují k otázkám, které autorka poměrně podrobně sleduje — hodně prostoru dostává obraz Václava IV. v soudobém i pozdějším veřejném diskurzu, kteréžto otázce se nevěnoval jen Petr Čornej, ale také německá medievistika.⁴ Chybí tu také nejnovější práce k Dekretu Kutnohorskému, dvorským rukopisům Václava IV.⁵ či důležitému věnnému městu, jemuž se v knize dostává hodně pozornosti, Hradci Králové.⁶ Marně bychom tu hledali i odkaz na nejnovější práci vztahující se k dceři Jana Zhořeleckého, k níž měla podle všeho Žofie velmi blízko a také ji doprovázela na její svatbu.⁷

Kniha představuje výrazný příspěvek k poznání osudů jedné z českých královen v pozdním středověku. I přes výše naznačené připomínky se ale jedná o kvalitní zpracování přinášející mimo jiné celou řadu inspirativních podnětů (využití některých neznámých pramenů, nové interpretace vybraných událostí apod.), na něž budoucí bádání nepochybně dříve či později naváže.

Tomáš Velička

Marcin A. KLEMENSKI, *Albert ksiązę strzelecki (ok. 1300–1370/71)*, Kraków: Wydawnictwo Avalon, 2017, 140 s., ISBN 978-83-7730-201-9

Krakovské vydavatelství Avalon se v posledních letech etablovalo na poli historické literatury coby vydavatel biografii středověkých Piastovců. Jak známo, největší rozvětvení piastovského rodu pozorujeme v té době ve Slezsku. Není tak překvapivé, že řada knih z produkce nakladatelství se orientuje právě na vybrané slezské Piastovce a jejich biografie. Zatímco z počátku zájem směřoval především k osobnostem raného či vrcholného středověku, v poslední době se tu setkáme i se zpracováním několika pozdně středověkých piastovských panovníků. Řada z těchto monografií má pochopitelně

4 Petra ROSCHECK, *König Wenzel IV. Opfer einer schwarzen Legende und ihrer Strahlkraft*, in: *Regionen Europas — Europa der Regionen: Festschrift für Kurt-Ulrich Jäschke zum 65. Geburtstag*, hrsg. von Peter Thorau, Sabine Penth, Rüdiger Fuchs, Köln [etc.] 2003, s. 207–230.

5 Martin NODL, *Dekret Kutnohorský*, Praha 2010; Ulrike JENNI, Maria THEISEN, *Mitteleuropäische Schulen IV (ca. 1380–1400) Hofwerkstätten König Wenzels IV. und deren Umkreis*, Wien 2014.

6 *Hradec Králové. Historie — kultura — lidé*, Praha 2017.

7 Marie BLÁHOVÁ, *Sňatek Alžběty Zhořelecké s Antonínem Brabantským*, *Historie — otázky — problémy* 7/1, 2015, s. 32–45.

co říci i českým zájemcům.¹ Platí to rovněž pro zde představovanou útlou knihu, věnovanou jednomu z hornoslezských Piastovců žijících během 14. století.

Právě hornoslezský prostor se od závěru 13. století rozpadal spolu s přibývajícím počtem členů původních opolských Piastovců na velké množství poměrně drobných knížectví. Jedním z nich bylo i vévodství střelecké. Albert Střelecký, hrdina představované knihy, žil zhruba v prvních třech čtvrtinách 14. století, a prožil tak období změny politické orientace slezských knížectví a následné lenní holdy vůči českému králi. Pramenná základna, z níž v této biografii Marcin Klemenski vychází, je velmi skromná, což je ovšem dáno stavem dochování. Je to téměř výlučně diplomatický — listinný — materiál, na jehož základě je vyprávění vybudováno. Počet Albertem Střeleckým vydaných a dodnes dochovaných listin je vzhledem k délce jeho života opravdu nevelký — 26 jednotlivin, k nimž přistupuje ještě několik zmínek ve svědečných řadách listin jiných vydavatelů (zvláště Karla IV.).

Kniha se člení do čtyř hlavní kapitol, které se snaží v úplnosti postihnout životní osudy Alberta a jeho knížectví v době jeho života. V první kapitole (s. 17–31) se seznamujeme s původem, mládím a rodinným životem vévody Alberta. Autor pochopitelně věnuje velkou pozornost rekonstrukci doby jeho narození a úmrtí, když v obou případech jsou přesná data neznámá a oba okamžiky tak lze vymezit termíny *post quem* a *ante quem*. V druhé kapitole (s. 32–54) autor čtenáře informuje o zahraniční politice vévody, kterou sleduje ve čtyřech hlavních směrech: s ohledem na vazby k Polsku, Uhrám, Českému království a k ostatním slezským knížectvím. Zvláště vztahy Alberta Střeleckého k Uhrám se jeví jako poměrně zajímavé a lze je zakomponovat do rámce přibližování některých hornoslezských Piastovců k uherskému dvoru v této době, které našly svůj vrchol v kariéře, jež v Uhrách udělal Vladislav Opolský. Nejrozsáhlejší třetí kapitola (s. 55–82) potom tematizuje vnitřní správu knížectví v této době. Autor nejprve vymezuje hranice střeleckého knížectví, všímá si proměn titulatury vévody a následně věnuje značnou pozornost jeho vztahu k jednotlivým sociálním skupinám knížectví (a v rámci nich i osobám, rodům či institucím) — šlechtě, měšťanstvu a duchovním. Dozvídáme se, což je pro čtenáře tak říkajíc zvenčí možná poněkud překvapivé, že se na území Střelecka tehdy nacházel jen jediný klášter — Jemielnica (Himmelwitz). I sám vévoda se zasloužil o rozvoj tohoto konventu, když inicioval kamennou stavbu kláštera (jenž vznikl již v závěru 13. století) a snad zde plánoval zřídit rodovou nekropoli. Ve čtvrté kapitole (s. 83–101) se přenášíme k otázkám složení vévodova dvora. Jeho základ představovali šlechtici usazení ve střeleckém knížectví, ale objevovali se tam také měšťané, méně potom duchovní. Prostor tu dostávají držitelé jednotlivých úřednických postů včetně notářů, protonotářů a kaplanů. Celý výklad potom uzavírá krátké shrnutí, kde jsou sumarizovány hlavní závěry, k nimž autor dospěl. Na něj navazuje několik tabulek, které přehlednou formou

1 Jerzy SPERKA, *Władysław książę opolski, wieluński, kujawski, dobrzyński, pan Rusi, palatyn Węgier i namiestnik Polski*, Kraków 2012; Jerzy GRYGIEL, *Zygmunt Korybutowicz. Litewski książę w husyckich Czechach. Ok. 1395 — wrzesień 1435*, Kraków 2015; Marcin BÖHM, *Konrad VII Biały (ok. 1394 — 14 lutego 1452). Pan Oleśnicy i Koźla. Książę zapomniany*, Kraków 2012; Barbara TECHMAŃSKA, *Jan II Żagański. Niespokojny książę. Sojusznik króla husyty 16 VI 1435 — 22 IX 1504*, Kraków 2014.

sestavují vévodův (pochopitelně, vzhledem k pramenné základně, velmi torzovitý) itinerář, jednotlivé knížecí úředníky a vévodou vydané písemnosti. Po bibliografii následuje německé a anglické resumé a knihu uzavírá jmenný a místní rejstřík.

Knih jako celek působí dojmem dobře odvedené práce, navíc víme-li, že jejím původcem je skutečně velmi mladý autor (v době jejího napsání mu bylo 24 let), který je teprve na počátku kariéry historika. Ostatně samotná kniha má být dokonce dle jeho slov přepracovanou verzí jeho bakalářské práce. S ohledem na tuto skutečnost je třeba ocenit, jakým (poměrně vyspělým způsobem) Marcin Klemenski ke zpracování tématu přistoupil. Po stránce rozvržení celé práce nelze téměř nic vytknout, stejně jako k faktografii zde uvedené. Přesto si dovoluji alespoň na okraj poznamenat některé drobnější připomínky, které mě při četbě biografie napadaly.

V knize je poměrně značný prostor věnován přechodu slezských knížectví do lenní závislosti na Českém království v letech 1327–1335, kde ovšem chybí uvedení některých novějších výstupů české historiografie, pro niž je tato otázka stále aktuálním tématem (práce Lenky Bobkové, Roberta Antonína).² Celá práce rozhodně působí velmi sevřeným dojmem, nicméně bych řekl, že na mnohých místech by zpracování prospěl poněkud širší rámec sledování. Nemyslím to tak, že by se autor měl pouštět do dalších analýz, které by jej zřejmě odváděly hlavního cíle. Přesto by ale na některých místech právě tento trošku širší rozměr dodal líčení na plasticitě — namátkou například při líčení dvorských struktur uvést alespoň nějaký rámec dvorského výzkumu pozdního středověku, který se nejen v německé historiografii úspěšně rozvíjí; či například v otázce vévodova sňatku, který by alespoň nějaký rámcový kontext zasluhoval.³ Neodpustím si jednu výtku koncepčního charakteru. Vzhledem k poměrně malé pramenné základně, která autorovi byla k dispozici, překvapuje absence zpracování vévodovy kanceláře — pravda, je tu popis knížecích notářů a protonotářů; ten by ale měl být doprovoben (diplomatickým) rozbohem jednotlivých listin, jehož absence tu překvapuje o to víc vzhledem k jinak úspěšné snaze autora dostat z nečetně dochovaných pramenů maximum. Zde je navíc k dispozici několik studií z okolních knížectví (Ratibořsko-Opavsko, Těšínsko), jejichž závěry by se daly dobře komparovat.

Autor dobře zdůrazňuje význam Karlova potvrzení městských práv pro Krapkowitz. Jen bych dodal, že punc výjimečnosti tomuto privilegii dodává navíc fakt, že je to jediná konfirmační listina, kterou čeští lucemburští panovníci (do roku 1419) vystavili pro slezské město ležící mimo knížectví pod jejich přímou vládou.

Další mé poznámky jsou potom již spíše subjektivního charakteru. Autor hovoří o tom, že Albert Střelecký (stejně jako ostatní hornoslezští Piastovci) navštěvovali

2 Robert ANTONÍN, *Jan Lucemburský a slezská knížata v letech 1327–1329*, Slezský sborník 108, 2010/1–2, s. 5–21; Lenka BOBKOVÁ, *Územní politika prvních Lucemburků na českém trůně*, Ústí nad Labem 1993; TÁŽ, *Společné pouto. Slezská knížata ve vztahu k Janu Lucemburskému a Karlu IV.*, in: *Slezsko — země Koruny české*. Historie a kultura 1300–1740. Díl A, Praha 2008, s. 115–127. Chybí tu ale i některé polské práce: např. Bronisław NOWACKI, *Czeskie roszczenia do korony w Polsce w latach 1290–1335*, Poznań 1987.

3 Například na základě práce Dieter VELDTRUP, *Zwischen Eherecht und Familienpolitik. Studien zu den dynastischen Heiratsprojekten Karls IV.*, Warendorf 1988.

dvůr Karla IV. dobrovolně. Proti tomu jistě nelze nic namítnout — pouze je třeba dodat, že prodlévání na císařském dvoře bylo v zájmu samotných slezských Piastovců (ostatně Albertův sňatek to dokládá nadobytčejně zřetelně). Poněkud bych snad relativizoval autorova slova, že podmínky, v nichž Albert Střelecký žil, mu neumožnily získání plné nezávislosti jeho vlády. Mám pocit, že Klemenski v předchozím textu dokázal spíše opak — velmi zajímavé jsou právě Albertovy vazby na budínský královský dvůr, odkud jménem uherského krále v roce 1346 dokonce vedl poselstvo do Avignonu. V závěrečném shrnutí potom autor píše, že Albert byl svědkem „oddzielania Śląska od Królestwa Polskiego“. Jde podle mého názoru o diskuzní závěr, když, jak známo, slezská knížectví nebyla součástí obnovovaného polského království ani v závěru 13. století ani později a předtím v průběhu 13. století polské království fakticky neexistovalo. Těžko tudíž mohlo docházet k jejich oddělování.

Předchozími připomínkami jsem ale rozhodně nechtěl snižovat význam a kvalitu představené práce. Jsou to spíše jen poznámky na okraj, z nichž za podstatnější považuji jen vynechání zpracování o kanceláři (viz výše). Biografii Alberta Střeleckého považuji rozhodně za povedené zpracování a pevně věřím, že jej budou následovat (ať už přímo z pera Marcina Klemenského, nebo autorů jiných) i biografie jiných (zvláště dolnoslezských) Piastovců pozdního středověku⁴ — nejen popsání jejich osobností, ale také poznání jejich dvorů a správy vlastního knížectví (včetně vývoje vévodských kanceláří) jsou desideratem silesiakálního bádání (ať už jazykově polského, německého či českého).

Tomáš Velička

Martin BARUS (ed.), 150 let Filipova. Sborník z konference konané ve dnech 12. a 13. září 2016 v Krásné Lípě a Filipově s edicí akt biskupské vyšetřovací komise z let 1866 až 1872. 150 Jahre Philippsdorf. Sammelband der Tagung am 12. und 13. September 2016 in Schönlinde und Philippsdorf, mit der Edition der Akten der bischöflichen Ermittlungskommission aus den Jahren 1866 bis 1872, Červený Kostelec – Litoměřice, Pavel Mervart, 2018, 712 s., ISBN 978-80-7465-313-1

V bazilice minor ve Filipově se každoročně slaví (pontifikální) mše svatá 13. ledna v 4.00 hodin. Poutníci si zde v brzkou ranní hodinu připomínají údajné zjevení Panny Marie spojené s uzdravením mladé ženy Marie Magdaleny Kade, ke kterému mělo dojít v roce 1866. „Filipovské události“ zahrnující náhlé uzdravení, jeho vyšetřování a navazující příběh připomněla konference konaná v roce 2016 k jejich 150. výročí. V nakladatelství Pavel Mervart ve spolupráci s Biskupstvím litoměřickým vyšel sborník, v němž nacházíme jednak příspěvky ze zmíněné konference, jednak edici akt biskupské vyšetřovací komise. Kniha v pevné vazbě doplněná černobílými přílohami

⁴ Na rozdíl od jejich hornoslezských příbuzných u nich disponujeme poměrně hojnou materiálovou základnou, která mnohonásobně převyšuje hornoslezské poměry (ať už jde například o javorské a svídnické vévody, či knížata z linie lehnicko-břežské).